

RISCURI ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE ÎN CONTEXTUL FLUXULUI MIGRAȚIONAL

NATIONAL SECURITY RISKS IN THE CONTEXT OF MIGRATION FLOW

ERHAN Ianuș

doctor în drept, conferențiar universitar, cercetător științific superior,
Institutul de Cercetare și Inovare al Universității de Stat din Moldova

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4110-8133>

E-mail: ianuserhan@yahoo.com

Summary: *It is considered that migration, when it is illegal, can have a significant negative impact on national security, and the response of the affected state or states must be dedicated and immediate.*

The effects of the migration phenomenon are different, and if we talk about those that threaten national security, we can mention the increase in crime through the export of insecurity from the countries where migrants come from, as well as various crimes actually related to the organization of illegal migration, such as human trafficking, drugs, weapons, etc.

As for the Republic of Moldova, migration, especially that which is illegal and uncontrolled, puts enormous pressure on the capacities and availability of any state. In the case of our country, which has modest resources to manage this phenomenon, the situation can become even more dramatic.

Awareness of vulnerabilities is a first step, the subsequent, fixing and framing of the phenomenon and the response that the state is going to have on it in public policy documents, constitutes the next step. After that comes the empowerment of the competent authorities with the necessary resources, equipment, development of the necessary operating procedures, training of personnel and others.

Keywords: *national security, public security, law and order, illegal migration, risks and vulnerabilities, prevention and combating*

Introducere. Migrația ca și fenomen este cunoscută din cele mai vechi timpuri, iar datorită acestora diverse popoare au populat și s-au extins în toate colțurile globului pământesc, alegând să se stabilească acolo unde erau, de cele mai multe ori, feriți de primejdii și amenințări simțindu-se în siguranță, cât și acolo unde puteau avea un acces mai bun la diferite resurse naturale.

Astăzi, migrația este un fenomen cu impact mondial care se intensifică, ori de câte ori, apar diferite crize care declanșează și alimentează fenomenul migrațional. Totodată, statele dezvoltate sunt în căutarea celor mai bune modele de securitate națională, aspect care a revenit în discuția decidenților ca și rezultat al diferitor crize și provocări manifestate la nivel regional și mondial (conflicte militare, războaie, pandemii, o penurie acută de resurse energetice sau produse alimentare).

Astfel, amplificarea în ultimii ani a riscurilor și amenințărilor non-militare la adresa securității naționale nu face decât să re confirme importanța securității ca principală preocupare a unui stat [1, p. 6].

Pe bună dreptate se consideră că migrația, atunci când poartă un caracter ilegal poate avea un impact negativ destul de mare pentru securitatea națională, iar răspunsul statului sau statelor afectate trebuie să fie unul dedicat și imediat.

Cercetând varietatea de abordări conceptuale, constatăm că noțiunea de securitatea națională trebuie privită prin prisma elementelor sale precum sunt: pe de o parte, interesele naționale, pe de altă parte, amenințările și vulnerabilitățile [1, p. 7-8].

Respectiv, când intrarea, șederea și, respectiv, ieșirea se realizează cu respectarea tuturor prevederilor legale, atunci definim aspectual migrația regulată, aceasta nefiind obiectul concentrării eforturilor autorităților statului. În cazul în care cel puțin o reglementare este încălcată, intenționat sau nu, migrația devine ilegală. Migrația ilegală poate implica un spectru larg de aspecte, principalul fiind organizarea deplasărilor de către grupurile criminale, cum ar fi rețelele de traficanti, în scopul obținerii diferitelor beneficii [2].

Suntem de acord că „Migrația ilegală este o formă de manifestare a criminalității organizate care, din cauza amplitudinii înregistrate și a modului perfecționat de derulare, are consecințe directe asupra situației economice, sociale și de securitate din statele de tranzit ale migranților sau refugiaților și din cele de destinație” [3].

Migrația ilegală a căpătat un aspect mondializat, aducând atingerea securității publice, umbrind suveranitatea statelor și tulburând buna desfășurare a activității instituțiilor economice, politice și sociale. Toate aceste aspecte conduc la amplificarea fenomenului infracțional în general și cel transfrontalier, în special, din regiunile cu probleme către țările dezvoltate [4, p. 319-320].

Într-un studiu despre securitatea națională, profesorul Juc V. constată că, „odată cu sfârșitul Războiului Rece și dispariția amenințărilor tradiționale la adresa securității naționale, au apărut noi pericole care sunt mult mai dificil de combătut. Aceste amenințări includ terorismul internațional, proliferarea armelor nucleare, conflictele regionale, migrația ilegală, criminalitatea transfrontalieră, fundamentalismul religios, corupția în guvernare, bolile contagioase, traficul de persoane, arme și droguri, precum și dependența economică. Înțelegând că aceste pericole pot deveni amenințări potențiale la adresa securității naționale, s-a impus o reevaluare a conceptului de securitate prin extinderea cadrului său” [5, p. 100].

În condițiile date apare întrebarea firească care sunt riscurile asupra securității naționale în contextul fluxului migrațional ilegal și cum statul prin autoritățile sale competente poate preveni și combate eficient acest fenomen.

Ideile de bază ale cercetării. Migrația internațională a ajuns în topul agendei de securitate internațională, în parte din cauza îngrijorărilor că fluxurile de migrație oferă canale pentru răspândirea terorismului internațional, dar și a altor fenomene

infracționale transfrontaliere. Gestionarea acestui fenomen prezintă o provocare de securitate, în special, pentru statele slab dezvoltate [6, p. 32].

Conform datelor statistice în întreaga lume sunt 123,2 mln. de persoane, dintre care 49 mln. de copii, strămutate forțat ca urmare a persecuției, conflictelor, violenței, încălcărilor drepturilor omului sau evenimentelor care perturbă grav ordinea publică. Aproape șapte din zece persoane refugiate se află sub mandatul UNHCR (Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați), iar majoritatea provin din cinci țări: Venezuela 6,2 mln., Siria 6 mln., Afganistan 5,8 mln., Ucraina 5,1 mln., Sudanul de Sud 2,3 mln. [7].

Ce ține de Uniunea Europeană avem următorul tablou: 27,3 mln. de cetățeni din afara UE locuiesc în UE (6% din populația totală a UE) dintre care 11,2 mln., cu vârste între 20 și 64 de ani, lucrează în UE, mulți fiind lucrători esențiali. Totodată, în anul 2023 au avut loc 385.445 de treceri ilegale ale frontierei [8].

Este recunoscut faptul că, politica în domeniul migrației și al azilului este esențială pentru securitatea internă a UE, pentru gestionarea frontierelor, pentru creștere economică și pentru respectarea dreptului internațional și a drepturilor omului.

Literatura despre „securizarea” migrației ilustrează o altă dimensiune a acestei tensiuni. Din perspectiva securității, statele vest-europene (și anumite elemente ale elitei politice europene) au reacționat adesea la migrație ca și cum aceasta ar reprezenta o amenințare la adresa identității și valorilor societale. Dintr-o perspectivă economică, cu toate acestea, consensul este că Europa trebuie să încurajeze migrația pentru a susține drepturile sale sociale (inclusiv pensiile), în contextul unei forțe de muncă și al unei populații îmbătrânite. Dezbaterea a fost adesea polarizată, iar securizarea migrației nu a contribuit la dezvoltarea unor politici publice sensibile privind migrația, ilustrând clar unele dintre consecințele negative ale utilizării conceptului puternic de securitate într-un mod superficial, chiar poate chiar neglijent din punct de vedere politic [9, p. 6].

Războaiele civile izbucnite în urma protestelor din timpul „primăverii arabe” în Libia și Siria au lăsat granițele acestor țări nesupravegheate, iar această evoluție, coroborată cu decizia unor lideri europeni de a relaxa politica primirii imigranților extracomunitari în scopul acoperirii deficitului de forță de muncă, a provocat un val migrator fără precedent.

Se consideră pe bună dreptate, că pentru Europa, anul 2015 a adus, pe lângă atentatele teroriste, cea mai mare criză a migrației de la al Doilea Război Mondial încoace, iar Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) a anunțat că peste un milion de imigranți au ajuns în anul 2015 pe continentul european, de patru ori mai mulți decât în 2014 [10].

În 2015 și 2016, în perioada de vârf a crizei migrației, au fost depistate peste 2,3 mln. de treceri ilegale. Numărul total de traversări ilegale în 2022 a fost de 330.000, cel mai înalt nivel din 2016. Numărul de treceri detectate a crescut pe toate rutele de

migrație ilegală. Traversarea pe ruta Mediteranei Centrale (către Italia și Malta) rămâne cea mai periculoasă dintre cele patru rute de migrațiune către Europa, cu circa 1400 de persoane decedate sau dispărute în 2022 [11].

Componența valurilor migratorii care au luat cu asalt continentul european începând cu anul 2015 a indicat faptul că, pe lângă cei plecați din zone de conflict armat (Siria, Irak și Afganistan), cu scopul obținerii securității fizice, sociale și economice în țări dezvoltate europene, respectiv, refugiații, au existat, într-o proporție mai mică, și persoane originare din state cu un nivel ridicat de sărăcie care și-au părăsit țara pentru a beneficia de un nivel de trai mai bun în state cu o economie prosperă [3].

Conflictele, teroarea și persecuțiile din statele lor de origine – Republica Arabă Siriană, Republica Islamică Afganistan, Libia, Republica Irak, și mai nou Ucraina, au determinat și determină în continuare migrația spre Europa. Republica Federală Germania, Republica Austria, Regatul Țărilor de Jos sunt destinațiile preferate ale emigranților datorită faptului că aceste state sunt percepute ca având economii prospere cu bune oportunități educaționale și de angajare [2].

Astfel, cei care încearcă și acum să ajungă pe țărmurile europene au motive diverse și aleg căi diferite. Majoritatea caută modalități legale pentru a scăpa de opresiunea politică, de război și de sărăcie sau pentru a-și regăsi familia și a-și îmbunătăți perspectivele profesionale și educaționale. Însă de multe ori își riscă viața. Mii de persoane și-au pierdut viața pe mare, încercând să ajungă în UE [12]. Peste 90% dintre migranții în situație neregulamentară sosesc în UE cu ajutorul persoanelor care introduc ilegal migranți, o activitate care a devenit o afacere de mai multe milioane de euro în care persoanele vulnerabile își pun viața în mâinile unor infractori fără scrupule [13].

Revenind la criza migrațională, conducerea statelor europene nu era pregătită să rezolve constructiv și prompt problemele legate de procesele de migrație globală [14, p. 148].

Criza dată a readus în discuții instituirea controalelor la frontiere, înăsprirea politicilor migraționale, creșterea popularității partidelor extremiste și celor naționaliste, un discurs și o poziție eurosceptică tot mai ridică a multor state-membre, cât și creșterea exorbitantă a infracțiunilor stradale, a celor comise cu violență sau a celor motivate de ură.

În fața acestui aflux masiv de migranți, unele state UE au construit garduri și au introdus controale la frontieră, în pofida faptului că fac parte din spațiul de liberă circulație Schengen [15].

Dar, chestiunea cea mai gravă în cadrul problemei imigrației a fost divizarea europenilor în proimigraționiști și antiimigraționiști – Uniunea Europeană fiind în situația deloc confortabilă de a-și respecta ori ba idealurile sale privind multiculturalismul și toleranța [16, p. 60].

Lipsa de solidaritate în ceea ce ține de adoptarea unor reguli comune pentru rezolvarea problemelor legate de relocarea unui flux mare de migranți a dus la o încărcare in-

egală a serviciilor de migrație ale țărilor europene individuale. Ca urmare, afluxul masiv de migranți amenință existența Acordului Schengen, iar contradicțiile dintre țările UE în ceea ce privește reinstalarea migranților adâncesc scindarea în UE [14, p. 149].

Profesorul Predescu O. consideră pe bună dreptate că „atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la cel al statelor membre ar trebui să se găsească acel echilibru al balanței, care să-i determine pe imigranți să-și însușească principalele valori europene și să se comporte conform acestora; în spiritul toleranței și libertății de sorginte liberal-europeană, să-și cinstească tradițiile fără însă a aduce atingere drepturilor și libertăților celorlalți” [16, p. 62].

UE a propus o serie de măsuri pentru a face față crizei. Printre acestea se numără încercarea de a soluționa cauzele profunde ale crizei, precum și sporirea ajutorului acordat persoanelor care au nevoie de asistență umanitară, atât în interiorul, cât și în afara UE.

Inițial s-au luat măsuri pentru relocarea solicitanților de azil care se află deja în Europa, reinstalarea persoanelor aflate în dificultate din țările învecinate și returnarea celor care nu îndeplinesc condițiile pentru azil. UE a îmbunătățit securitatea la frontiere, combătând traficul de migranți și oferind modalități sigure de intrare pe teritoriul său.

Migrația este o chestiune complexă, care necesită un răspuns european comun. Trebuie să se țină seama atât de siguranța persoanelor care solicită protecție internațională sau caută o viață mai bună, cât și de preocupările țărilor care se tem că presiunile exercitate de migrație le vor depăși capacitățile [13].

Recent, la 10 aprilie 2024, Parlamentul European a votat în favoarea noilor norme privind migrația, care au fost apoi adoptate oficial de Consiliul UE la 14 mai 2024, permițându-i UE să abordeze cu fermitate și ingeniozitate o serie de chestiuni complexe. Acest lucru va garanta că Uniunea are frontiere externe puternice și sigure, că drepturile cetățenilor sunt respectate și că oferă soluții pentru țările din UE aflate sub presiune [17].

Numit generic „Pactul privind migrația și azilul”, reprezintă un nou set de norme pentru gestionarea migrației și crearea unui sistem comun de azil la nivelul UE, gestionarea eficientă a frontierelor, cât și o mai bună integrare a străinilor. Astfel, noile norme privind migrația au intrat în vigoare la 11 iunie 2024 și se vor începe să se aplice după doi ani. Ele vor contribui la consolidarea frontierelor externe ale UE și la garantarea drepturilor cetățenilor și a faptului că nici o țară din UE nu este lăsată să gestioneze singură presiunea migrației [18].

La rândul său, Planul de acțiune reînnoit al UE împotriva introducerii ilegale de migranți vine cu acțiuni foarte dedicate și include următorii piloni principali de acțiune:

- consolidarea cooperării cu țările partenere și cu organizațiile internaționale, inclusiv prin intermediul parteneriatelor operaționale de combatere a introducerii ilegale de migranți;

- punerea în aplicare a cadrelor juridice și sancționarea persoanelor care introduc ilegal migranți care își desfășoară activitatea în interiorul și în afara UE;
- prevenirea exploatării și asigurarea protecției migranților;
- consolidarea cooperării și sprijinirea activității autorităților de aplicare a legii și a sistemului judiciar pentru a răspunde noilor provocări;
- îmbunătățirea cunoștințelor privind organizarea și modalitățile de funcționare a persoanelor care introduc ilegal migranți [19].

În ordinea dată de idei, prin mai multe documente de politici UE și-a propus să fie un actor politic principal cât și un furnizor de securitate mai puternic și mai capabil cu o viziune strategică comună, prin consolidarea rezilienței, asigurarea solidarității și asistenței reciproce, capabili de a acționa rapid și ferm ori de câte ori izbucnește o criză.

Efectele fenomenului migrațional sunt diferite, iar dacă vorbim despre cele ce atentează la securitatea națională pot fi menționate creșterea criminalității prin exportul de insecuritate din țările de unde provin migranții, cât și diferite infracțiuni legate propriu-zis de organizarea migrației ilegale, cum ar fi traficul de persoane, traficul de droguri, de arme etc.

Introducerea ilegală de migranți, o activitate infracțională mondială extrem de adaptabilă, evoluează rapid într-un factor-cheie al migrației nereglementare. Conducă de sărăcie, instabilitate socială și politică, precum și de disponibilitatea limitată a rutelor legale de migrație, introducerea ilegală de migranți împinge persoanele către rețele infracționale pentru a le facilita intrarea, tranzitul sau șederea neautorizată în UE. Călătoria către UE poate fi extrem de periculoasă, iar persoanele care introduc ilegal migranți îi expun frecvent pe migranți la riscuri care le pun viața în pericol și la violență. Introducerea ilegală de migranți pe mare este una dintre cele mai periculoase forme de introducere ilegală de migranți [19].

Din punct de vedere al securității, fenomenul migrator poate duce la exploatarea canalelor de migrație ilegală și infiltrarea pe teritoriul european a unor membri ai grupărilor teroriste și a adepților unor ideologii extremist-teroriste care promovează idei sau curente subversive, extremiste, instigând la încălcarea cadrului legal. Se pot produce violențe la adresa autorităților (locale sau naționale) și între migranții aflați în centrele de cazare din statele de tranzit și de destinație; exemplificative sunt violențele înregistrate la granița greco-macedoneană, în momentul adoptării deciziei de a închide frontiera macedoneană, pentru stoparea fluxului de migrație pe ruta balcanică. De asemenea, trebuie avută în vedere implicarea migranților, alături de membrii unor grupări infracționale, în alte activități ilicite, precum evaziunea fiscală – prin crearea de firme fantomă, traficul cu droguri și munca la negru ^[3].

Un exemplu elocvent este cel al Suediei care se confruntă cu un val fără precedent al extremismului, criminalitate organizată, atacuri armate [20]. În anul 2023 fiind organizate 134 de atacuri cu bombă, iar în anul 2022 numărul acestora fiind de 90 [21].

Practic toate fiind comandate și/sau executate de imigranții veniți cu ani în urmă și stabiliți în această țară, Suedia fiind pe locul doi, după Germania la capitolul acceptarea și integrarea acestora, doar în anul 2015 cu aproape 200.000 de migranți.

Situația alarmantă creată denotă că efortul statului suedez de a integra o parte din migranți în societate au degenerat în încălcări flagrante și extrem de periculoase ale stării de legalitate și nu au adus rezultatele dorite.

Putem estima că statele europene vor fi afectate și pe viitor, în măsuri diferite, de evoluțiile din statele din Orientul Mijlociu și Africa, în contextul în care acestea continuă să se confrunte cu războaie civile, conflicte sociale sau armate între grupări paramilitare, instabilitate și violență politică, precum și crize economice [22].

Chiar dacă au trecut zece ani de la criza migrațională și în prezent, la nivelul UE se recunoaște faptul că „este înconjurată de instabilitate și conflicte, iar un război are loc la frontierele sale. Ne confruntăm cu o combinație periculoasă între o agresiune armată, o anexare ilegală, state fragile, puteri revizioniste și regimuri autoritare. Acest mediu este un teren propice pentru amenințări multiple la adresa securității europene, de la terorism, extremism violent și criminalitate organizată până la conflicte hibride și atacuri cibernetice, instrumentalizarea migrației ilegale, proliferarea armelor și slăbirea progresivă a arhitecturii de control al armamentului. Toate aceste amenințări subminează securitatea UE de-a lungul frontierelor noastre sudice și estice și dincolo de ele. Acolo unde UE nu este activă și eficace în promovarea intereselor sale, alții îi ocupă locul” [23].

Ce ține de Republica Moldova, migrația, în special, cea care poartă în caracter ilegal și necontrolat pune o presiunea enormă asupra capacităților și disponibilităților oricărui stat, în cazul țării noastre care are resurse modeste de a gestiona acest fenomen situația poate deveni și mai dramatică.

Poziționarea geografică în estul continentului european, la frontiera externă a Uniunii Europene, constituie motivul pentru care Republica Moldova este și un teritoriu de tranzit pentru migranții străini [2].

O altă problemă îl constituie conflictul militar din Ucraina, aflat în imediata proximitate, fluxul majorat de migranți generat, dar și incertitudinea privind soluționarea acestuia, impun revizuirea conceptelor și politicilor în vederea asigurării unui nivel înalt al climatului de siguranță publică [6, p. 8].

Republica Moldova a fost cea mai expusă fluxului de refugiați din prima zi de război. Moldova a primit un număr semnificativ de refugiați ucraineni, ceea ce a pus presiune pe resursele economice și sociale ale țării. Autoritățile au trebuit să gestioneze rapid criza umanitară generată de acest aflus de persoane, dar și să mențină stabilitatea politică și economică, securitatea și ordinea. Făcând abstracție, pentru moment, de problemele sale interne, autoritățile moldovenești s-au angajat plenipotențiar în asigurarea protecției cetățenilor ucraineni (vârstnici, copii singuri, mame) cu ori fără acte de identitate, care au fost forțate să-și părăsească țara de origine din cauza războiului și au traversat frontiera pentru a găsi siguranță [24, p. 477].

Marea majoritate a cetățenilor ucraineni, fie au decis să plece în alte state europene mai dezvoltate din punct de vedere economic, fie s-au stabilit în Republica Moldova, prin achiziții de bunuri imobile, angajarea în câmpul muncii, deschiderea afacerilor, încadrarea copiilor în sistemul educațional și de învățământ, integrându-se perfect în societatea moldovenească. Însă, au fost și cazuri când a fost stabilită implicarea cetățenilor ucraineni în diferite ilegalități, unele având caracter criminal organizat, cum ar fi: contrabanda cu bunuri sau valori valutare, migrație ilegală, scheme de escrocherie, fraude financiare etc.

Țara noastră se află pe rută est-europeană a migrației ilegale, iar după cum menționează Buzev A. „Comparativ cu alte state de pe această rută, teritoriul Republicii Moldova este mai puțin folosită de către migrații, deoarece aceștia întâlnesc mai multe impedimente și suportă mai multe cheltuieli în vederea atingerii scopului final. Deocamdată nu se poate vorbi de o rută de migrație care tranzitează Republica Moldova, ci doar de cazuri izolate în care țara noastră servește drept cale de tranzit spre UE” [4, p. 321].

Autoritatea publică cu cele mai dedicate competențe de a preveni și combate fenomenul migrației ilegale este Poliția de Frontieră.

Ca parte componentă a Ministerului Afacerilor Interne are responsabilitatea de a asigura securitatea națională prin îndeplinirea unor sarcini specifice. Aceste sarcini includ prevenirea și combaterea criminalității transfrontaliere, inclusiv traficul de ființe umane, migrația ilegală, trecerea ilegală a frontierei de stat, contrabanda, falsificarea și utilizarea frauduloasă a documentelor [25, p. 75].

Conform Legii cu privire la Poliția de Frontieră aceasta este autoritatea administrativă, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care exercită atribuțiile și implementează politica statului în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, al combaterii migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere” [26].

La începutul anului curent a intrat în vigoare noua Lege cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova [27] care în art. 6 dedicat conceptului supravegherii de stat prevede că aceasta „reprezintă activitatea realizată de către Poliția de Frontieră care presupune monitorizarea, inclusiv prin mijloace tehnice, a segmentelor de frontieră terestre, acvatice și a spațiului aerian dintre punctele de trecere a frontierei de stat, precum și a punctelor de trecere în afara programului de lucru al acestora, în scop de prevenire, depistare, cercetare și constatare a acțiunilor ilegale, de combatere a migrației ilegale și criminalității transfrontaliere.”

Supravegherea frontierei de stat este parte componentă a sistemului de control al frontierei și reprezintă un complex de măsuri specifice, planificate și coordonate între ele în timp și spațiu, realizate permanent de către Poliția de Frontieră în scop de prevenire, depistare, cercetare și constatare a acțiunilor ilegale, de combatere a migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere la frontiera de stat [28].

Următorul articol 7 (controlul la trecerea frontierei) determină că „în scop de combatere a migrației ilegale, a criminalității organizate, a contrabandei, a terorismului

mului internațional și a altor infracțiuni, polițiștii de frontieră au dreptul să efectueze de sine stătător controlul mărfurilor și al altor bunuri. Excepție fac punctele de trecere a frontierei de stat unde controlul se efectuează în comun cu Serviciul Vamal, conform competențelor stabilite de actele normative” [27].

După cum vedem prevederile legale atât instituționale, cât și funcționale determină că migrația ilegală este trecut în lista fenomenelor cu impact major asupra securității frontaliere, ca și parte a securității naționale

Conform evaluărilor Poliției de Frontieră „Situția de conflict a determinat mulți migranți să-și modifice traseele către UE, tranzitând RM în drumul lor spre vest. Înainte de conflict, Ucraina era una dintre principalele țări de tranzit pentru migrația din Est către UE. În 2024, Turcia continuă să fie un punct major de tranzit pentru migrații din Orientul Mijlociu, Afganistan și Africa. Turcia găzduiește peste 4,6 milioane de cetățeni străini, majoritatea refugiați sirieni sub protecție temporară, alături de migranți din alte țări precum Afganistan, Irak și Iran”. În afară de riscurile determinate, ca și efect se constată „o tendință de creștere a încercărilor de migrare ilegală, în special din partea persoanelor care au statutul de solicitanți ai unei forme de protecție pe teritoriul RM” [29].

Ce ține de documentele de politici naționale dedicate managementului integrat al frontierei și securității frontaliere, acestea se aplică cu succes de mai mulți ani, fiind în implementare, la moment, al patrulea ca și număr. Toate aveau ca și componente dedicate prevenirea și combaterea migrației ilegale.

De exemplu, ultimul Program de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025 [2], parte a Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 [30], expiră în acest an, urmând a fi elaborat un nou program care să acopere partea temporală rămasă până la finele anului 2030. Prin acest program s-a propus consolidarea direcției prioritare „Consolidarea și menținerea unui nivel înalt de securizare a frontierelor”, particularizată de următoarele obiective generale: vulnerabilitate redusă a frontierei de stat bazată pe o cunoaștere deplină a situației; frontieră de stat sigură, securizată și funcțională.

Programul menționează expres că „Începând cu anii 1990, migrația s-a transformat dintr-un proces regional într-un fenomen global, în care nici o țară din lume nu a rămas în afara fluxurilor migratorii internaționale. În prezent, în procesul migrator sunt cuprinse toate statele, indiferent de statutul lor de țări de destinație, de tranzit sau de origine”.

La rândul său, Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, adoptată la finele anului 2023, la capitolul provocări dedicat menționează că „Europa trece prin transformări politice, economice și de securitate profunde, care vor defini pentru deceniile următoare atât viitorul continentului, cât și cel al Republicii Moldova. Doar prin efortul comun și continuu al instituțiilor statului, al societății civile, al sectorului privat și al tuturor cetățenilor, din țară și din diasporă, pot fi asigurate securitatea durabilă, pacea și prosperitatea în Republica Moldova” [31].

În continuarea ideii date, la compartimentul direcției de acțiune, după cea care vizează „securitatea militară și apărarea națională”, pe locul doi se poziționează „ordinea și securitatea publică” care din multitudinea de acțiuni dedicate în vederea dezvoltării domeniului determină și „securizarea frontierelor de stat în vederea prevenirii și combaterii migrației ilegale, a traficului de persoane și de armament, a contrabandei și a altor forme de manifestare a criminalității transfrontaliere” [31].

Un rol important în prevenirea și combaterea migrației ilegale atât la nivelul UE, cât al țării noastre îl are Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (FRONTEX) [32].

Frontex a fost înființată în 2004 cu scopul de a sprijini statele membre ale UE și țările asociate spațiului Schengen în protejarea frontierelor externe ale spațiului de liberă circulație al UE. În 2016, agenția s-a extins și a evoluat, devenind Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă, iar rolul său s-a lărgit de la controlul migrației la gestionarea frontierelor, ceea ce i-a conferit responsabilități tot mai mari în ceea ce privește combaterea criminalității transfrontaliere.

Agenția dată ajută statele membre ale UE și țările asociate la spațiul Schengen să își gestioneze frontierele externe. De asemenea, contribuie la armonizarea controalelor la frontieră pe teritoriul Uniunii. Agenția facilitează cooperarea între autoritățile de frontieră din fiecare țară a UE, oferind asistență tehnică și expertiză.

Frontex este o agenție operațională care desfășoară pe tot cuprinsul UE, în orice moment, peste 1500 de ofițeri din statele membre. Pentru a-și crește capacitatea de urmărire a situațiilor noi cu evoluție rapidă, centrul de situație al Frontex, cu atribuții de monitorizare a frontierelor externe, operează în prezent 24 de ore pe zi, șapte zile pe săptămână.

Se preconizează că până în anul 2027 corpul permanent al Frontex va fi format din 10.000 de persoane, printre care 3.000 de personal propriu, iar ceilalți 7.000 de ofițeri vor fi detașați din statele membre ale UE [33].

Din analiza Acordului de Asociere [34] dintre RM și UE, stabilim că art. 14 prevede mecanisme privind cooperarea cu privire la migrație, azil și gestionarea frontierelor. Astfel, în domeniul gestionării frontierelor și securității documentelor, cu privire la chestiunile de organizare, instruire, cele mai bune practici și alte măsuri operaționale, precum și consolidarea cooperării între Agenția (FRONTEX) și Poliția de Frontieră a Republicii Moldova, cooperarea se va baza pe evaluarea necesităților concrete, desfășurată în consultare reciprocă dintre Părți și va fi implementată în conformitate cu legislația lor relevantă în vigoare.

Cooperarea a trecut la un nivel mai aprofundat de la începutul conflictului militar din statul vecin, iar la moment, ofițerii acestei Agenții sunt prezenți în Republica Moldova în cadrul operațiunii comune „Moldova 2025”, desfășurată în baza Acordului de Statut semnat între Republica Moldova și Uniunea Europeană la data de 17 martie 2022, la Bruxelles. Acest acord internațional reglementează desfășurarea

activităților operative ale Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (FRONTEX) pe teritoriul țării noastre, oferindu-le membrilor echipeilor FRONTEX competențe executive, exercitate strict sub controlul autorităților constituționale ale Republicii Moldova.

Conform datelor prezentate de către Poliția de Frontieră, pe parcursul anului 2024, cifra de ofițeri ai Agenției date care au fost detașați și implicați în misiuni de serviciu, a variat de la 62 până la 188 [29], iar sprijinul este unul vădit, contribuind prin schimb de bune practici și experiențe la realizarea activităților cotidiene la frontieră, inclusiv, direcționate spre combaterea eficientă a migrației ilegale.

În **concluzie**, putem menționa că migrația ilegală, constituie o provocare pentru statele de tranzit și, mai ales, pentru cele de destinație. Însăși prin natura sa, fiind un fenomen negativ, generează o multitudine de efecte negative colaterale îndreptate împotriva securității naționale, cât și este asociată cu diferite fenomene infracționale conexe, iar profiturile obținute de organizațiile și grupările criminale din organizarea rutelor și canalelor migraționale, de cele mai multe ori, sunt „investite sau reinvestite” în diferite activități infracționale, cum ar fi: traficul de persoane, de organe, substanțe interzise, arme și muniții etc.

Numărul mare de migranți ce nu poate fi gestionat, problemele legate de integrarea acestora, exportul acelor ilegalități prezente în țările lor de origine pot crea mari dificultăți autorităților responsabile de asigurarea ordinii de drept.

Securitatea națională, iar, subsidiar securitatea publică și securitatea frontalieră, ca și componente ale acestea sunt din ce în ce mai expuse diferitor factori și riscuri ce atentează la starea de legalitate și ordinea de drept, migrația ilegală fiind printre cele mai complexe ca și durată, persoane implicate și deficiențe generate.

Conștientizarea vulnerabilităților este un prim pas, ulterioara, fixare și încadrarea a fenomenului și răspunsului pe care statul urmează să-l aibă asupra acestuia în documentele de politici publice, constituie următorul pas. După urmează capacitatea autorităților competente cu resursele, dotările necesare, elaborarea procedurilor de operare necesare, pregătirea personalului și altele.

Toate aceste fiind realizate consecvent și dedicat pot aduce rezultatele dorite/scontate în vederea diminuării fenomenului migrației ilegale.

Referințe bibliografice:

1. Albu N. Conceptele de securitate și securitate națională: teorii și practici. În: Revista Militară nr. 1 (3), 2010
2. Hotărârea Guvernului nr. 792 din 16.11.2022 cu privire la aprobarea Programului de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2022-2025. În: Monitorul Oficial nr. 402-408 din 16.12.2022, art. 996
3. **Chirilă G.** Migrația ilegală sau cum se importă riscurile de securitate. [accesat: 14.03.2025]. Disponibil: <https://intelligence.sri.ro/migratia-ilegala-sau-cum-se-importa-riscurile-de-securitate/>

4. Buzev Ai. Fenomenul migrației ilegale în Republica Moldova: evoluții și tendințe. În: culegerea conferinței științifice cu participare internațională „Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice”, 24 februarie 2022, Chișinău: Academia Militară „Alexandru cel Bun”
5. Juc V., Ungureanu V. Fundamentarea și instituționalizarea securității naționale a Republicii Moldova. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice, 2008, nr. 3, ISSN: 1857-2294
6. Albu N., Arnaut N., Bozian S. ș.a., Guvernarea sectorului de securitate în Moldova: Raport independent, Chișinău, 2024
7. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics> [accesat: 19.03.2025]
8. https://commission.europa.eu/topics/migration-and-asylum_ro [accesat: 12.03.2025]
9. Krause K. Towards a Practical Human Security Agenda. Geneva: Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), Policy Paper №26
10. Alexe D. 2015: anul celor un milion de imigranți. [accesat: 19.03.2025]. Disponibil: <https://moldova.europalibera.org/a/27453803.html>
11. <https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20170629STO78630/azilul-si-migratia-in-ue-cifre-si-date> [accesat: 20.03.2025]
12. UE și criza migrației, publicație a Uniunii Europene, iulie 2017. [accesat: 09.04.2025]. Disponibil: https://publications.europa.eu/resource/cellar/e9465e4f-b2e4-11e7-837e-01aa75ed71a1.0015.02/DOC_1
13. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/story-von-der-leyen-commission/managing-migration-responsibly_en?prefLang=ro&etrans=ro [accesat: 14.03.2025]
14. Sali O. Criza migrațională ca o provocare pentru Uniunea Europeană. În: Legea și viața, aprilie-iunie 2023
15. Găidău I. Criza migrației în 2015: cauze, provocări, bilanț și așteptări pentru 2016. [accesat: 19.03.2025]. Disponibil: <https://adevarul.ro/stiri-externe/europa/criza-migratiei-in-2015-cauze-provocari-bilant-1676569.html>
16. Predescu O. Drepturile omului și ordinea mondială. Cum să trăim, într-o lume a schimbărilor excepționale. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Universul Juridic, 2020
17. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_ro#ce-este-pactul-privind-migra%C8%9Bia-%C8%99i-azilul-1 [accesat: 03.04.2025]
18. https://commission.europa.eu/topics/migration-and-asylum_ro [accesat: 03.04.2025]
19. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/irregular-migration-and-return_en?prefLang=ro&etrans=ro [accesat: 04.04.2025]
20. De la statul bunăstării la violența de stradă. Cum a devenit Suedia vulnerabilă în fața bandelor de crimă organizată. [accesat: 19.02.2025]. Disponibil: <https://ade->

varul.ro/stiri-externe/europa/de-la-statul-bunastarii-la-violenta-de-strada-cum-2436512.html

21. Nicio altă țară din Europa nu se confruntă cu așa ceva. Clanurile mafioate terorizează Suedia cu bombe și atacuri armate (Politico). [accesat: 19.02.2025]. Disponibil: <https://www.digi24.ro/stiri/externe/nicio-alta-tara-din-europa-nu-se-confrunta-cu-asa-ceva-clanurile-mafioate-terorizeaza-suedia-cu-bombe-si-atacuri-armate-politico-2528393>
22. Migrația ilegală în Europa și România, publicație a Centrului de Excelență OSINT. [accesat: 19.03.2025]. Disponibil: <https://www.animv.ro/wp-content/uploads/2022/06/Brosura-Migratie.pdf>
23. Busola strategică pentru securitate și apărare – pentru o Uniune Europeană care își protejează cetățenii, valorile și interesele și contribuie la pacea și securitatea internaționale, aprobată de Consiliu Uniunii Europene în cadrul reuniunii ale desfășurate la 21.03.2022, [accesat: 09.02.2024]. Disponibil: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/ro/pdf>
24. Ciobanu R. Derivate ale convergenței criză-securitate. În culegerea materialelor Conferinței științifice internaționale „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine” (ediția a X-a), Chișinău-Iași, 19-20 septembrie 2024
25. Munteanu A. Modernizarea sistemului național de securitate al Republicii Moldova în contextul integrării europene. Teza de doctor în științe politice, Chișinău, 2024.
26. Legea cu privire la Poliția de Frontieră nr. 283 din 28.12.2011. În: Monitorul Oficial nr. 76-80 din 20.04.2012, art. 245
27. Legea nr. 28 din 15.02.2024 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial nr. 93-95 din 07.03.2024, art. 139
28. Hotărârea Guvernului nr. 862 din 18.12.2024 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 28/2024 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial Nr. 569-571 din 31.12.2024, art. 1020
29. Nota de activitate a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră pentru perioada anului 2024, Chișinău, 2025. [accesat: 15.04.2025]. Disponibil: <https://border.gov.md/files/2025-01/NI%20activitate%20IGPF%20pentru%20anul%202024%20final.pdf>
30. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030. În: Monitorul Oficial nr. 334-341 din 28.10.2022, art. 797
31. Hotărârea Parlamentului nr. 391 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial nr. 17-19 din 17.01.2024, art. 28.
32. Regulamentul (UE) 2019/1896 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 noiembrie 2019 privind Poliția de frontieră și garda de coastă la nivel euro-

- pean și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1052/2013 și (UE) 2016/162
33. <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/standing-corps/standing-corps/> [accesat: 17.04.2025]
 34. Acordul de Asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L260/4 din 30.08.2014

NOTĂ. Comunicare elaborată în baza Proiectului Instituțional „Consolidarea mecanismelor socio-economice și juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor (CONSEJ)” în cadrul Laboratorului de Cercetare Științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.